

АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ

НАПОЛЕОН

—◆ БИОГРАФИЯ ◆—

 ciela

На Деси, която беше права...

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	7
DRAMATIS PERSONAE	11
I. ФРАНЦИЯ И ЕВРОПА	
В НАВЕЧЕРИЕТО НА НАПОЛЕОН	17
1. Франция като европейска сила (1500 – 1769).....	17
2. Духът на Времето.....	26
II. КОРСИКАНЕЦЪТ	38
III. ФРАНЦУЗИНЪТ (1778 – 1793)	48
1. Военното училище в Бриен	48
2. Военното училище в Париж	53
3. Войникът	57
ИНТЕРЛЮДИЯ – ФРЕНСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ	63
1. Препоставките за Революцията	65
2. Революцията.....	77
3. Наполеон и Революцията.....	100
IV. ГЕНЕРАЛЪТ (1793 – 1799)	109
1. Обсадата на Тулон, 1793 г.....	109
2. Бригадният генерал, (1794 – 1795)	116
3. Жозефин	131
4. Италия, 1796 г.....	137
5. Оръдията на Зимата – Италия, 1797 г.....	182
6. Източната авантюра – Египет, (1798 – 1799).....	199
V. КОНСУЛЪТ (1799 – 1804)	234
1. 18 брюмер	234
2. Първият консул.....	247
3. Войната на Втората коалиция	256
4. Реформаторът.....	272
5. Армията на Наполеон.....	288

VI. ИМПЕРАТОРЪТ (1804 – 1812)	309
1. Пътят към имперската корона.....	309
2. Императорът на французите	316
3. Императорското семейство	326
6. Коалиционните Войни (1805 – 1807).....	338
7. Европа в сянката на Наполеон (1807 – 1809).....	386
8. Великанът с глинени крака (1809 – 1811).....	420
9. Пътят към Ага... (1811 – 1812)	453
VII. ИЗГНАНИКЪТ (1813 – 1821)	485
ЕПИЛОГ	542
ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ И ИЗВОРИ:	556

ПРЕДГОВОР

На 5 май 1821 г. в 17:49 ч в имението Лонгууд, разположено на Остров Св. Елена, умира Наполеон Бонапарт – вероятно най-известният човек в тогавашния свят. Последните му думи са: *Франция, армията, главнокомандващият, Жозефин*. Аутопсията заключава, че причината за смъртта му е рак на стомаха. Още тогава се появяват всякакви различни интерпретации, разпространявани от печата в Европа и по света. Близо 200 години по-късно поредица изследвания на останките на Първия император на Франция показват, че той умира вследствие на отравяне с арсеник, вероятно добавян дълго време на равномерни дози в храната му. Необходимостта да убиеш човек, заточен на остров, разположен в средата на нищото, отдалечен на почти 2000 километра от най-близкия материк, ясно показват, че дори и шест години след окончателния му разгром, Наполеон остава твърде опасен за Великобритания и Европа.

През изминалите два века от кончината му Наполеон остава поп културна икона и суперзвезда, що се отнася до писането на биографии, мемоари и изследвания. Невъзможно е да бъдат събрани всички книги, статии, публикации и други текстове от всякакъв вид, които са посветени на личността, живота и делото на Наполеон Бонапарт. Бройката е главомайваща и непостижима за изчитане в един човешки живот. Според една скорошна библиографска проверка само научните заглавия надхвърлят 10 000. Тук дори не се споменават тоновете документи и архивни единици, запазени в различни хранилища, пръснати из Европа. От тази гледна точка да се претендира за изчерпателно изследване на живота на Наполеон, което взема под внимание всички извори и всички изследвания, би било смехотворно. Дори най-добрите изследвания по темата могат да се надяват да се докоснат до една мъничка част от наличните мнения, извори и позиции. И въпреки това животът на Наполеон трябва да бъде изучаван, при това толкова подробно, колкото е постижимо за изследователите, а и за читателите.

Наполеон е не просто човекът, който собственоръчно е пренаписал историята на света повече от когото и да е. Той е рожба на една от най-забележителните епохи в човешката история – Просвещението. Наполеон е възплъщението на новия дух, който извежда Европа от мястото ѝ на полуостров на Азия и я превръща в центъра на човешката цивилизация. Той е човекът, който побира в себе си стремежа на онова време за обновление, отхвърляне на вековните стереотипи и преустройство на държавите и обществата по нов модел, който най-после да донесе обществената и политическа справедливост, за която пишат Томас Хобс, Джон Лок, Шарл Монтескьо и Жан-Жак Русо. За да бъде разбран Наполеон, трябва да се разбере Просвещението. За да бъде разбрано Просвещението, трябва да се разбере Наполеон.

Настоящата книга има за цел да представи живота на Наполеон Бонапарт не просто като една биография, а като градивен елемент от пъстрата мозайка на европейската история. Не е достатъчно тук просто да се изброят един след друг всички факти от живота на пълководеца, политика, държавника. Всяко негово действие, всяка военна победа, политически акт и държавна реформа трябва да бъдат претеглени на везните на Клио¹ и да бъдат съпоставени с делата и идеите на онази епоха, в която нито една държава няма право да претендира за оригиналност. В епохата на протогобализацията идеите, целите и мечтите на европейците се смесват в една сложна шарка, изтъкана от цветовете на амбицията, завистта, надеждата, храбростта, войнствеността и стремежа към въздигане и величие. В епохата на Наполеон идеите на китайските философи и разказите за Поднебесната империя са също толкова важни за светогледа на мислители, философи и политици, колкото и информацията за случващото се в САЩ, Русия или Османската империя. На мачтите на линейни кораби и търговски съдове се разнасят новини, традиции, стоки и хора, които за първи път обвързват света в една неделима, глобална мрежа. Епохата на Наполеон е време далечно, но и някак близко за съвременния човек. Единствено разликата в технологиите предполага днес светът да се върти по-бързо. Но силите, идеите, стремежите и страховете, които направляват

¹ Клио в древногръцката митология е муза на историята и на епичната поезия. – Б. р.

днешния многополюсен свят, са същите, които и през XVIII и XIX век диктуват хода на историята, макар и с по-бавни темпове.

Настоящото издание ще се опита чрез живота на един човек да разкаже историята на цяла една епоха, в която се ражда съвременният свят. Макар повествованието несъмнено да се върти около Бонапарт, сред страниците на книгата ще се открие информация за ключовите фигури, оказали влияние върху неговия живот и кариера – приятели, врагове, любовници и предатели. В хода на XX век мнозина историци се изкушават да разказват историята като бележка под линия към живота на великите личности. Историографията на XXI век ясно разбира, че историята представлява гоблен, изтъкан от нишките на всички човешки животи. Макар някои от тези нишки да изпъкват със своите по-ярки цветове и по-солидна структура, те самите биват вплетени от мойрите² по начин, който неминуемо ги усуква около животите и съдбите на техните съвременници – познати или непознати.

Друга важна отправна точка в правилното познаване на историята трябва да бъде стремежът никога да не се съди миналото на база на знанието за бъдещето. Грешките и правилните решения, победите и провалите винаги са плод на моментни решения, вземани само на база на онова, което съответният човек знае в миналото и може да види в настоящето. Историята и времето, което тя описва, са подчинени на физичните закони. Така както светлината има хоризонт на събитията, отвъд който за зрителя всичко остава скрито и непознаваемо, така и за съвременника е невъзможно да надникне отвъд хоризонта на историята и да види онова, до което потокът на времето не е достигнал или което се намира отвъд възможната информация, достъпна за индивида. Това, че впоследствие бъдните поколения могат да погледнат даден период през призмата на множество познания от различни източници, не им дава моралното право да съдят предците си за неща, които са били непознаваеми в миналия момент.

Следователно, когато животът на Наполеон се чете и изучава, оценката може да се дава само на база на знанието и информацията, съществуващи в онзи момент от времето, с който се занимава съот-

² Мойрите са трите богини на съдбата в древногръцката митология. Клото преде нишката на човешкия живот. Лахесис превежда нишката на съдбата през всички превратности в живота. Атропос отрязва нишката на живота, когато дойде време човекът да умре. – Б. р.

ветното изследване. Да се съдят минали дела на база на бъдещи раз-
вързки, е пагубно както за изследвателя, така и за читателите на ис-
торията. В страниците на тази книга авторът ще се старее да избягва
всякакви оценки, базирани на бъдещето на героите. За всеки читател
ще бъде най-лесно да се абстрахира от това, което знае, че се случва,
и да се опита да прочете живота на Наполеон в неговата хронологична
последователност. Това е и единственият начин историята да достигне
естествения си завършек, а краят да получи именно онова правдиво
тълкувание, което заслужава.

Проф. д.и.н. Манчо Веков